

חוקת

א

וידבר ה' אל משה לאמר זאת חוקת התורה אשר צוה ה' לאמר דבר אל בני ישראל ויקחו אליך פרה אדומה תמימה וכו'.

מדרש תנחומא: כשעלה משה למרום מצאו להקב"ה שיושב ועוסק בפרשת פרה אדומה ואומר אליעזר בני כך הוא אומר פרה בת שלש עגלה בת שתים אמר לו רבונו של עולם כל העליונים והתחתונים שלך הם ואתה אומר הלכה בשמו של בשר ודם אמר לו הקב"ה צדיק אחד עתיד לעמוד בעולמי ועתיד לפתוח בפרשת פרה אדומה תחילה אמר יהי רצון שיצא זה מחלצי אמר לו הקב"ה חייך שיצא זה מחלצייך.

דברי המדרש אלו קשי ההבנה הם, ראשית מפני מה חביב אצל הקב"ה פרשת פרה אדומה שיושב ועוסק בה יותר משאר מקצעות התורה ועוד אמאי בקש משה דוקא על ר' אליעזר שיצא מחלציו, ואי משום שהוא דורש בפרשת פרה אדומה הלא אביי ורבא דורשים בשאר מקצעות התורה ובמה נשא חן בעיניו ר' אליעזר יותר מהם.

והנה חוקים ומשפטים הם שני סוגים נפרדים של מצות, חוקים הם המצות שהם למעלה משכל האנושי והקב"ה אומר חוקה חקקתי גזירה גזרתי ואי אתה רשאי להרהר אחריה, משפטים הם המצות המושגות בשכל האנושי כמו גניבה, גזילה ורציחה ועוד, וכמו שיש חוקים ומשפטים בתורה כמו כן אתה מוצא חוקים ומשפטים בחיים, בשעה שחיי ישראל הוא באופן נורמלי וכבוד ישראל ותורתו אינו מבוזה בחוץ אז אינו נסיון כל כך ללמוד תורה ולקיים מצות ואז לימוד התורה וקיום המצות בבחינת משפט הוא כי למה לא ילמוד תורה ולא יקיים המצות הלא תנאי החיים אינם בסתירה ללימוד התורה ולקיום המצות ומושג הוא בשכל האנושי, לא כן הוא בשעה שכבוד ישראל ותורתו מחולל הוא בגוים ואנו סובלים חרפה ויסורים ובכל פנה ופנה שאנו פונים בחיים פוגעים אנו בכמה קושיות וסתירות בהנהגת הבורא אתנו והשאלה של מדוע דרך רשעים צלחה דוקרת את הלב והמוח, ועומדים ושואלים איה הוא אלקי הצדק והמשפט, ולאחר כל זה מאמינים אנו באמונה שלמה כי צדיק ה' בכל דרכיו ולומדים אנחנו את התורה ומקיימים מצותי, במצב כזה לימוד התורה וקיום המצות בבחינת חק הוא דהיינו למעלה מהשכל.

ולכן לימוד וקיום החוקים יותר חביב אצל הקב"ה מלימוד וקיום המשפטים יען כי יותר קשה הוא ללמוד ולקיים דברים שאינם מובנים בשכל מללמוד ולקיים דברים שהשכל משיגם, ומלימוד וקיום החוקים ניכר האמונה השלמה בד' ובתורתו ולפיכך עוסק הקב"ה בהלכות פרה אדומה ואומר הלכה בשמו של בשר ודם יותר מבשאר מקצועות התורה מפני שעל ידם נראה יקרת לב הישראלי שלומד ומקים במסירת נפש כ"כ אפילו החוקים כמו פרה אדומה אעפ"י שאינו מבינם בשכלו.

וכששאל משה מלפני הקב"ה ואמר העליונים והתחתונים שלך ואתה אומר הלכה בשמו של בשר ודם? ענהו הקב"ה צדיק אחד עתיד לעמוד בעולמי ועתיד לפתוח בפרשת פרה אדומה תחילה, היינו כי בהעתים הקשים והמרים אשר ההסתר פנים יהא איום כל כך ואז יהא קשה מאד לאחוז את עצמו בקיום התורה והיהדות, ולקיום התורה והיהדות יהא נדרש מסירת נפש עצומה אז צדיק אחד עתיד לעמוד בעולמי, כלומר הוא יעמוד כעמוד חזק בעולמי, דהיינו עולם התורה והיהדות ולא יזוז מתורתו ואמונתו, ואיזה הוא? זה שעתידי לפתוח בפרשת פרה אדומה תחילה, היינו שכל הקושיות והסתירות שיהנו בהעתים ההם בדבר הנהגת הבורא אתנו יהיו מתורצות אצלו בפרשת פרה אדומה, כלומר יבין ויאמר שאותו המצב פרשת פרה אדומה הוא והוא למעלה משכלנו וחוקה חקקתי גזירה גזרתי ואי אתה רשאי להרהר אחריה ובודאי הנהגת הבורא אתנו בצדק היא רק שלא זכינו לעמוד בשכלנו על כל זה.

ואז בקש משה מלפני הקב"ה ואמר יהי רצון שיהא זה מחלצי, היינו כי העסק והלימוד בחוקים באותה החביבות וההתענינות שיש בלימוד וקיום המשפטים, יצא מחלצי כלומר שבני יאחזו עצמם בחוקים, וגם בלמדם במשפטים כמו דיני ממונות ועוד, ענינים שיש לשכל האדם יד ואחיזה בהם וירצו ללמוד ולהבין את כל זה בשכל העולמי ולהכניס בהם סברות חיצוניות הנלקחות מהחיים החוציים, יכבשו את יצרם ללמדם ולהבינם דוקא בסברות תורניות וילמדו את המשפטים בבחינת חוקים, וגם בעניני שאלות החיים ילמדו ויבינו בדרך חוקים ויפתחו תמיד לתרץ כל הקושיות והסתירות על הבורא בפרשת פרה אדומה, כי רק הודות הלימוד וההתעמקות בפרשת פרה אדומה יוכלו לחיות ולהתקים בתורתם ואמונתם וכל קדשיהם ויזכו ליום המאושר המיועד עבורם, והקב"ה הבטיחו על זה ואמר לו חייך שיצא זה מחלצך, כי הכח הזה ללמוד ולקיים פרשת פרה אדומה באותה החביבות שלומדים את המשפטים יהיו בבניך עד עולם.

ובדרך זה יש להבין במה שאז"ל במס' חולין ד' פ"ח בשכר שאמר אברהם
אבינו ואנכי עפר ואפר זכו בניו לשתי מצות אפר פרה ועפר סוטה.

ולכאורה קשה דמה שייכות יש לשתי מצות הללו אל האנכי עפר ואפר
שאמר אברהם?

והנראה, כי אפר פרה ועפר סוטה שחוקים הם ואין לשכל האדם יד בהם
ומכל מקום לומדים ומקיימים אנחנו אותם באותה החביבות והמסירת נפש של
לימוד וקיום המשפטים, הוא הודות המדה שירשנו מאבינו אברהם לומר תמיד
"ואנכי עפר ואפר" דהיינו המדה של ענוה ושפלות והידיעה כי האדם עפר ואפר
הוא ואין בכחו להבין דרכי השי"ת ומצותיו וחוקותיו, ואם הקב"ה גור עליו
לעשות כן בודאי טוב הוא, רק ששכלו קצר מלהבין זאת.

וזה הוא ביאור הכתוב בתהלים ^{ק"ט} "רחוק מרשעים ישועה, כי חוקיך לא
דרשו", היינו כי מפני מה רחוקה היא מהם הישועה ואינם רואים אותה אלא
הם תמיד ביאוש ויש להם טענות ותביעות על הקב"ה ועל הנהגתו? מפני
שחוקיך לא דרשו, כלומר שאינם רוצים ללמוד את החוקים, וכל מה שאינו מושג
בשכלם אינם רוצים לחדור ולהעמיק בו ולומר כי בודאי בצדק הוא רק שחק
הוא ולא זכיתי להבין את החוקים מפני שאנכי עפר ואפר, וחפצים רק בלימוד
המשפטים ולא בלימוד החוקים.

ב

ויבואו בני ישראל כל העדה מדבר צן בחודש הראשון וישב העם
בקדש ותמת שם מרים ותקבר שם.

הנה אז"ל למה נסמכה אפר פרה למיתת צדיקים לומר לך מה אפר פרה
מכפרת אף מיתת צדיקים מכפרת.

מיתת צדיקים צריכה להיות באותו אופן של כפרת אפר הפרה וכמו
בכפרת אפר הפרה מצינו כתוב בפרשה "ואסף איש טהור את אפר הפרה והניח
מחוץ למחנה במקום טהור והיתה לעדת בני ישראל למשמרת למי נדה חטאת
היא", כן היא כפרת מיתת צדיקים שאינה מכפרת אלא בתנאי שמיתתם אינה
בבחינת דבר השרוף ובטל לגמרי שאינו משאיר אחריו כלום אלא שתהא
בבחינת אפר פרה והיינו שאפרם של הצדיקים יהי תמיד צבור בקרב לבנו
ומחשבותנו ושנהי' זוכרים אותם ולמדים ממעשיהם ואז מיתתם אינה נקראת